

Samskabelse i aftenskolen

Guide til at komme i gang

Inspiration til bestyrelser,
skoleledere og samarbejdspartnere

OM SAMSKABELSE

Nogle problemer er for store og komplekse til at én part kan løse dem alene. Løsningen kan være samskabelse. En proces, hvor forskellige aktører arbejder sammen om at planlægge og skabe langsigtede løsninger på samfundets mere komplekse udfordringer. Samskabelse adskiller sig fra andre samarbejdsformer ved at have fokus på at finde langsigtede løsninger i ligeværdige relationer. Aktørerne kan være kommuner, virksomheder, organisationer og privatpersoner, der arbejder sammen om en indsats, som alle har medejerskab til.

Samskabelse bygger videre på den demokratiske samtale og ophøjer den til en metode, hvor der skabes velfærds løsninger i et gensidigt fællesskab.

Motiverne for at gå ind i et samskabelsesprojekt vil ofte balancere mellem to elementer: samfundssind og egeninteresse. Som aftenskole vil vi gerne bidrage til den demokratiske samtale, til medborgerskab og til borgernes aktive engagement og evne til at tage vare på eget liv og indgå i det omgivende samfund. For LOF er det også en helt legitim interesse at være synlig og tydelig i lokalsamfundet og overfor kommunens forvaltninger/politikere. På sigt også at kunne levere nogle af de ydelser, der måtte komme ud af samskabende processer, fx aktiviteter omkring sundhed og trivsel, bæredygtighed mv.

Hvor Sindet er åbent og Respekten for de andres Synspunkter og Interessen for Helheden er levende, vil man netop gennem det frugtbare Møde og den oprigtige Debat kunne nå Resultater, som aldrig nås, hvor den ene Part står alene [...]” (Hal Koch, Ordet eller Sværdet, 1945)

Samskabelse som ny arbejdsproces – de 4 kerneelementer

FÆLLES ANSVAR

- Mellem kommuner, civilsamfund og/eller borgere, evt. erhvervsliv m.fl.

LANGVARIGE LØSNINGER

- Fællesskabet sikrer at løsningerne er bæredygtige – også på lang sigt.

RESSOURCER

- Bidrag med erfaringer og viden
- fra forskellige områder/perspektiver.

LIGEVÆRDIG RELATION

- Fælles tilgang til problemet, ansvaret og løsningen.

HVORFOR SAMSKABELSE?

Velfærdsstaten kan ikke løse alle problemer. Udfordringer med klima og miljø er et godt eksempel. Vi har også en række sociale udfordringer som integration, sundhed og ensomhed. For at løse den type udfordringer må civilsamfundet, borgerne, de kommunale institutioner m.fl. arbejde sammen om at skabe meningsfulde aktiviteter og fællesskaber i borgerens hverdag. Det er det, vi kalder samskabelse.

Samskabelse kan skabe handlekraft og medansvar blandt deltagerne. Når flere parter skal blive enige om et fælles mål er forudsætningen, at der er en god demokratisk samtale. Både ansvaret og æren deler man.

Samskabelse er også en demokratisk metode til at inddrage borgerne i de beslutninger, der træffes i kommuner og lokalsamfund på en måde, hvor der reelt er medindflydelse på proces og resultat.

Blik for muligheder og udfordringer

Samskabelse har potentiale til at skabe bedre kvalitet måske endda for færre penge, fordi der netop tænkes nyt, på tværs og til fleres tilfredshed. Man skal ikke se samskabelse som en stor og meget kompleks proces. Gå til opgaven med et samskabende mindset, og lad udvikling og læring give jer følgeskab.

Det kan være en udfordring ved samskabelse at sikre, at de berørte borgere, organisationer og grupper er repræsenteret med deres egen stemme. Samskabelse skal ideelt set sikre legitimitet, retfærdighed og effektivitet. Hvis man skal igangsætte en samskabelsesproces i kommunen for at styrke trivsel blandt ældre borgere, så er disse borgere nødt til at være med. For det er ikke alene gode viljer, der ender med at gøre noget FOR en gruppe borgere, i stedet for en ligeværdig proces MED de samme borgere.

Det kan også være en udfordring for forvaltninger og politikere at give slip og lade borgerne tage ansvaret. Af samme årsag er det vigtigt som deltagende borger/organisation at sikre, at rammerne for processen og dens resultater er kendt på forhånd. En tæt og tillidsfuld kommunikation kan afhjælpe mange misforståelser.

DEN STORE KLIMAREJSE

– HJØRRING KOMMUNE

Reduktion af CO2-udledning, bæredygtig omstilling, mere sundhed og bedre livskvalitet. I Hjørring Kommune er kufferten pakket, og en "Klimarejse" med destinationen "grøn omstilling" er startet.

Kommunen arbejder med fem centrale mål i den grønne omstilling, der nok skal være med til at reducere CO2-udledningen med 70 procent i 2023, men som også har fokus på at skabe vækst, sammenhængskraft og bedre livskvalitet. Partnerskabsaftaler med fx lokale virksomheder og organisationer er helt central for at komme i mål.

Aftenskolen skal selvfølgelig være med, når kommuner arbejder med den grønne omstilling. LOF Nord indgik i 2022 en ambitiøs partnerskabsaftale i Hjørring Kommune.

"Projektet og ideen med partnerskaber appellerede til LOF, så vi bød os til og fik hurtigt et ja. Vi er faktisk det eneste oplysningsforbund, der er med. Kommunen havde heller ikke tænkt på os som en mulig samarbejdspartner", siger Jan Vestergaard, skoleleder i LOF Nord.

Som aftenskole er det en helt naturlig arbejdsform at organisere aktiviteter, hvor mennesker mødes på tværs om samfundsmæssige vigtige indsatser. Vi har gode erfaringer med at koble partnere sammen om et større formål – både virksomheder, kommuner og andre civilsamfundsorganisationer som fx patientforeninger. Vi skal selv være opsøgende, insisterende, og fortælle hvad vi kan.

For som i Hjørring er det ikke alle, der forbinder LOF med bæredygtighed.

Nu hvor partnerskabsaftalen er skrevet under, skal der sættes gang i aktiviteter for at kunne realisere de centrale mål i rejsen. LOF Nord har mange ideer til aktiviteter lige fra workshops om klimavenlig mad og energioptimering til debatmøder om bæredygtighed. Men først og fremmest vil LOF gerne spille en central rolle i at sikre samarbejder på tværs af de involverede samarbejdspartnere. Så i samarbejde med kommunen er der nu udarbejdet et program til en partnerskabsdag, hvor LOF Nord står som medindbyder. Et godt eksempel på begyndelsen til en samskabelsesproces, hvor forskellige aktører sammen udvikler nye initiativer med fokus på dialog og ligeværdigt samarbejde. Alle de involverede parter bidrager med forskellige ressourcer.

Tip: Vær nysgerrig på initiativer i jeres kommune i forhold til Verdensmål og bæredygtighed. Kommuner tænker måske ikke aftenskolen ind som en mulig samarbejdspartner. Men vi er netop en interessant partner, da vi har stor erfaring med organisering, koordinering og markedsføring. Vores dygtige undervisere har kompetencer på mange områder. Indsatser i forhold til bæredygtighed kan foldes ud via aftenskolen mange fag – på helt nye måder.

Søren Smalbro, borgmester Hjørring Kommune og Hanne Richter, formand LOF Nord ved underskrivelse af partnerskabsaftalen – juni 2022. *"Alle parter skal finde den vinkel i arbejdet med bæredygtighed, der giver mening. Sådan er det jo også for os i LOF. Så måske tager det lidt længere tid, fordi vi skal gøre det rigtige sammen. Men jeg er sikker på, at det er umagen værd, fordi vi står langt stærkere, når vi gør tingene sammen"* udtaler formand for LOF NORD, Hanne Richter.

MOTION OG SAMVÆR

– REBILD KOMMUNE

LOF's aftenskoler flere steder i landet har indgået samarbejde med patientforeninger og kommuner om træningstilbud i forlængelse af de kommunale tidsafgrænsede rehabiliteringstilbud.

Flere steder kaldes dette tilbud Motion og Samvær. Tilbuddet er kendetegnet ved, at de er opstået ud fra en problemstilling om, at flere borgere har brug for længerevarende tilbud, hvor de kan træne i trygge fællesskaber med underviser med høj faglig ekspertise. De vil også gerne have mulighed for lidt uformel hygge og samtale efter endt træning. Da en del kommer fra et gratis rehabiliteringstilbud, kan det være formålstjenligt, at deltagerprisen ikke er for høj i en overgangsperiode.

LOF Mariagerfjord-Rebild har igennem de seneste måneder indgået i et samskabelsesprojekt med Rebild Kommune og flere patientforeninger omkring opstart af Motion og Samvær. Kommunen understøtter rekruttering af deltagere og bidrager med lidt økonomi til nedsættelse af deltagerprisen for det første forløb. Patientforeninger bidrager med markedsføring og kan hjælpe med værtskab til samværsdelen.

LOF forestår administration, ansættelse af underviser samt markedsføring.

Træningen foregår ofte i sundhedscen-
trets lokaler eller i andre af kommunens
lokaler, som stilles gratis til rådighed.

Samarbejdet kan omfatte alle typer patientforeninger – men ofte er det KOLforeningen, Diabetesforeningen, Hjerteforeningen, Kræftens bekæmpelse, Gigtforeningen, Osteoporoseforeningen, Hjertesagen. ÆldreSagen er også en mulig samarbejdspartner at involvere.

*"Der er ingen kommuner, der har lyst til at fastholde folk som patienter. Den rolle ønsker folk heller ikke selv. Samskabelses-
tilbud som Motion og Samvær er tilbud til personer, som får mulighed for selv at tage ansvar for deres sundhed", udtaler Dorte Lykke Olesen, udviklingskonsulent, LOF's landsorganisation.*

Uddrag fra interview med Janne Kristine Møller Olesen, funktionsleder for sundhedsfremme og forebyggelse, Rebild kommune.

Hvad ser du som vigtige opgaver for sundhedsområdet i jeres kommune?

"At motivere og fastholde borgerne i for dem relevante tilbud. Vi har en bred palet af rehabiliteringstilbud. Når de slutter, er det væsentligt, at der er brobygningsforløb, som kun er mulige ved, at vi samarbejder med flere forskellige aktører som fx patientforeninger, aftenskoler mv. Jeg ser samarbejde mellem de fagprofessionelle og civilsamfundet som en særlig mulighed i forhold til at skabe aktiviteter i meningsfyldte fællesskaber. Fra kommunens side hjælper vi gerne flere borgere videre ved at give "et kærlig puf" over i forenings aktiviteter".

Har du nogle gode råd i forhold til at samarbejde og samskabe med frivillige organisationer?

"Det handler om at mødes i ligeværdige og tillidsfyldte relationer. Vi skal respektere hinanden og tilføre forskellige former for viden ind i de opgaver, vi samarbejder omkring. Og så skal vi have et fælles fokus på hvem de nye tilbud, som vi samarbejder omkring, gøre en forskel for, så vi sikrer en tydelig kommunikation".

KOM GODT I GANG MED SAMSKABELSE

Aftenskolen skal selv gøre sig synlig og interessant og forstå at banke på hos de rette personer. Et uformelt dialogmøde kan ofte sætte en proces i gang. Vi skal kunne vise, hvad aftenskolen har at byde på, og hvilket potentialet vi har i forhold til at arbejde samskabende. En vis indsigt i de kommunale visioner og politiske handleplaner er fornuftig baggrundsviden, der giver en pejling på mulige indsatser.

8 trin til at arbejde samskabende:

1. Identificer et problem, som du forestiller dig, LOF kan løse i samarbejde med andre.
2. Hav mod, åbenhed og vilje til at dele ansvaret for projektet med andre aktører.
3. Invitér alle de partnere, I kan tænke har en interesse, viden eller erfaring med problemet. Lav en åben invitation, så organisationer eller andre aktører, som I måske ikke selv tænker på, kan byde sig til.
4. Udvælg én person, der kan koordinere processen. Det kan være en ansat i kommunen, hos en af samarbejdspartnerne eller hos LOF (på sigt lønnet af projektmidler, afhængig af økonomien)
5. Hold dialogmøder, hvor I sikrer, at alle kommer til orde, og at problemet belyses fra flest mulige vinkler – også de overraskende og måske udfordrende.
6. Brug tid på at nå til enighed om, hvilken udfordring I vil løse, så alle har et klart billede af, hvad samarbejdet handler om.
7. Vær opmærksom på, om der er juridiske, politiske eller bureaukratiske forhold, der har betydning for, om de løsninger, I finder, er realistiske, eller om problemet skal afgrænses.
8. Find i fællesskab en eller flere løsninger på problemet. Værdsæt og understøt de initiativer, der sættes i gang og del æren bredt.

At arbejde samskabende tager tid. Det kommer vi ikke uden om. Erfaringer viser dog, at mange af de tilbud der tager udgangspunkt i behov hos særlige målgrupper, også har lang levetid, da meningsfyldte fællesskaber har det med at motivere og fastholde.

Tværgående indsatser har også større muligheder i forhold til at opnå støtte fra fonde og puljer.

På LOF's temahjemmeside finder du en liste over udvalgte fonde/puljer. I kan altid få hjælp fra LOF's sekretariatet til at udarbejde ansøgning og budget.

Læs mere om støttemuligheder:
<https://lof.dk/baeredygtighed/finansiering>

Væsentlige spørgsmål at stille sig ved indgang til at arbejde med samskabende løsninger. Velegnet til drøftelser sammen med jeres bestyrelse.

- Hvilke udfordringer ser vi i vores lokalområde, hvor LOF kunne bidrage til løsninger?
- Hvilke samarbejdspartnere og andre relevante personer kunne vi indgå i en videre dialog med?
- Hvilke ressourcer har vi i LOF at bringe ind i samskabende udviklingstiltag?

Noter

ER DU BLEVET NYSGERRIG PÅ AT LÆRE MERE OM SAMSKABELSE?

LOF har samlet en række inspirationsartikler og anbefalinger til litteratur og puljer på denne temaside <https://lof.dk/baeredygtighed/>

DIN LOKALE AFTENSKOLE KAN MERE, END DU TROR

LOF er et landsdækkende oplysningsforbund, der gør dig klogere på livet - hele livet. I din lokale LOF aftenskole kan du deltage på en lang række af forskellige fag. Vi underviser blandt andet i IT, sprog, madlavning, keramik og tegning. Du kan også få pulsen op og styrke din fysiske og mentale sundhed i aftenskolen med fx yoga, pilates eller varmtvandstræning. Niveaulet er tilpasset den enkelte, så alle kan være med. I LOF's aftenskoler bliver du en del af et trygt læringsmiljø og en del af et stærkt fællesskab. Vi har også et stort udbud af foredrag, weekendkurser, oplevelsesture og debatter om aktuelle emner som fx den grønne omstilling.

I aftenskolerne møder du dygtige undervisere med et højt fagligt niveau, der brænder for deres fag. Bag hver aftenskole står en engageret skoleleder og en dedikeret bestyrelse. Vi er lokalt funderet og har et stort netværk, og vi samarbejder med kommuner, virksomheder og andre civilsamsfundsorganisationer. LOF bidrager til samfundets sammenhængskraft og til den enkeltes udvikling og dannelse. Dette gøres ofte bedst i brede samarbejder. Du er altid velkommen til at kontakte din lokale LOF aftenskole.

Find os på

www.lof.dk/lofdk/om-lof/find-din-lof-afdeling

Redaktion

Dorthe Lykke Olesen, udviklingskonsulent, LOF, dlo@lof.dk

Helle Bjerregård, konsulent, freelance

Louise Wiederquist, kommunikationskonsulent, LOF

LOF's landsorganisation

Vesterbrogade 35, 2. tv 1620 København V

Tlf. 33218680

lof@lof.dk

Find os på [Facebook.com/LOFdK](https://www.facebook.com/LOFdK)

Udgivelsen af denne publikation er støttet af Kulturministeriets Udviklingspulje for Lokal Folkeoplysning.

